

Druhá světová válka

Rysy oběma válkám společné

1. snaha po světovládě na úkor jiných zemí
2. boj o rozdělení světa, nově rozdělit a dobýt v něm převahu pro fašistické mocnosti

Nové rysy

1. likvidace SSSR
2. beztrestný útok na ČSR
3. nastolení nelidského reakčního společenského řádu, který je charakteristický rasismem

Rok 1939

Byl ve znamení řady diplomatických akcí, které se zabývaly odvrácením případného válečného konfliktu

17. dubna

SSSR navrhl Francii a Velké Británii uzavřít trojstranný pakt na ochranu proti Německu. Jednání ze strany západních mocností byla liknavá, byla přerušena a v srpnu byla ukončena úplně.

Stalin se cítil ohrožen ze strany Německa i západních mocností, proto se snažil uzavřít s Německem smlouvu.

Srpen

Do Moskvy přijel zástupce Německa Joachim von Ribbentrop a výsledkem jednání mezi Ribbentropem a Molotovem bylo uzavření **paktu o neútočení mezi Německem a SSSR.**

Útok na Polsko

Předcházela mu řada provokačních akcí na polsko-německé hranici, z nichž nejvýznamnější bylo napadení budovy rozhlasu v německém městě Hlívce.

31. srpna 1939 - útok na budovu rozhlasu ve městě Hlívce

Skupina ozbrojených esesáků vtrhla do budovy rozhlasu. Toto se stalo záminkou k útoku na Polsko. K provokačním akcím docházelo i na jiných místech..

1. září 1939 vtrhla vojska wehrmachtu do Polska a tento den se stal začátkem 2. světové války.

Polsko se stalo:

- nástupištěm k útoku na SSSR
- možností získání zdrojů pro boj s Francií a Británií

2. září 1939 Německu vyhlásily válku Francie, Velká Británie.

Tato válka je označována jako „podivná válka“ nebo válka „v sedě“, protože vojenské operace proti Německu nebyly zahájeny.

Weiss - krycí název útoku na Polsko

Měl být realizován jako blesková válka, útok na Polsko byl rychlý a překvapivý. Polsko mělo zastaralou armádu a během jednoho měsíce byla polská armáda poražena.

I přesto na některých místech se Poláci dokázali německé přesile bránit.

Poloostrov Westerplatte

Do 7. září odrážel útoky nepřítele. Hrstka polských vlastenců bránila území, z moře útočila bitevní loď Schleswig – Holstein, ze vzduchu letectvo. Oddíl kapituloval, až když mu došlo střelivo.

Rozdělení Polska

Dekretem fašistické vlády z 8. října 1939 byly západní oblasti Polska s 9,5 miliony obyvatel prohlášeny za „německé území“ a připojeny ke Třetí říši. Zbývající území Polska okupované hitlerovci se začalo nazývat **generální gouvernement**.

Sovětsko – finská válka

Jednání SSSR a Finska o území na sever od města Leningradu (zlepšení obrany města) skončila po několika týdnech neúspěchem.

30. listopadu 1939

SSSR napadl Finsko → rozpoutání sovětsko - finské války.

12. března 1940

bylo Finsko poraženo, dochází k mírovým jednáním, Finsko odstupuje SSSR území ležící na S od Leningradu.

1939

SSSR byl vyloučen ze Společnosti národů jako agresor.

Obsazení Dánska a Norska

Skandinávský poloostrov byl pro nacistické Německo velice důležitý.

Strategické důvody:

- nástupiště pro bojovou činnost proti Velké Británii a proti SSSR
- letecké základny a námořní základny v norských přístavech a fjordech

Hospodářské důvody:

- k dispozici důležité druhy strategických surovin, zejména švédská železná ruda a dřevo

9. dubna 1940 bez vypovězení války vtrhlo Německo do Dánska a Norska.

Dánsko se po krátkém odporu rozhodlo kapitulovat.

Norsko se několik týdnů bránilo německé přesile, pomáhala mu vojska Velké Británie a Francie, ale tyto boje nezamezily kapitulaci 10. června 1940.

Nacisté vkládali velké naděje do činnosti páté kolony norských fašistů vedených Vidkunem Quislingem.

Válka v západní Evropě

jaro 1940

velké seskupení vojenských sil na německo – francouzské hranici

Francie vybudovala na německo- francouzské hranici systém opevnění, **tzv. Maginotovu linii.**

Německo vybudovalo na hranici tzv. **Západní val.**

květen 1940

Německo útočí na Nizozemí, Belgie a Lucembursko, Němci zvolili tento zdlouhavý postup, aby obešli systém opevnění na francouzsko-německé hranici.

červen 1940 - útok na Francii

22. června 1940 podepsána kapitulace Francie
(revanšistický válka proti Francii byla dokončena)

Rozdělení Francie

1. část okupovaná Německem (severní průmyslové oblasti a přístavy)
francouzská armáda byla demobilizována
2. část neokupovaná
maršál Petain (patén) se usadil se svými přísluhovači ve městě Vichy, nastolil zde profašistický diktátorský režim, armáda sloužila k udržení pořádku

Boj o Britské ostrovy

Velká Británie nesouhlasila s vyjednáváním s Němci, obávala se totiž růstu Německa v Evropě. Churchilova vláda se připravovala na obranu země (byly zřízeny oddíly domobrany, zahájena nepřetržitá práce ve zbrojních závodech, rozmístěny tzv. radiolokátory).

srpen 1940 - útok Německa

Operace měla krycí název Seelöwe.

Útoky Němců směřovaly na:

- letiště
- hustě osídlené oblasti

➤ nejprůmyslovější oblasti a přístavy

Letecká válka o Velkou Británii skončila v květnu 1941 třemi hromadnými útoky na Londýn a Němci se přesunuli do východní Evropy.

Letecká válka o Velkou Británii byla prvním neúspěchem Německa, při obraně Britských ostrovů pomáhali i českoslovenští a polští letci.

Obsazení Balkánu

Balkánský poloostrov byl důležitý ze strategického hlediska jak pro fašistické státy Německo a Itálii, tak pro Velkou Británii.

Pro Německo a Itálii byl Balkán nástupištěm pro agresi proti SSSR i proti Velké Británii.

Balkánský poloostrov chránil britské državy na Blízkém a Středním východě.

1940 – útok Itálie na Řecko

20. dubna 1941 byli Řekové poraženi.

duben 1941- útok na Jugoslávii

17. dubna 1941 byla v Bělehradě podepsána kapitulace a král Petr II. a vláda uprchli do Řecka a dále do Egypta.

Jugoslávie jako nezávislý stát přestala existovat.

Povstalci se stáhli do hor a po celou válku zde bojovali proti okupantům jako členové Národně osvobozené armády Jugoslávie (150 000 vlastenců) pod vedením Josipa Broze Tita.

Velká vlastenecká válka

Je označení pro boj ruského lidu proti nacistickému Německu.

Postavení Německa před útokem na SSSR

1. důsledná příprava
2. zkušenost s vedením moderní války
3. drancování průmyslové Evropy umožnilo Němcům zmocnit se důležitých hospodářských zdrojů (zbraně, potraviny, suroviny)

22. června 1941

Bez vypovězení války Německo napadlo SSSR, porušilo tak pakt o neútočení.

Operace dostala název Barbarossa.

Nacisté zahájili ofenzivu třemi směry:

Leningrad

Moskva

Kyjev

Spojenci nacistického Německa

Itálie, Rumunsko, Finsko, Maďarsko, Španělsko,

Slovensko

Příčiny neúspěchů Sovětské armády

- nenadállost útoku
- technická převaha německé armády
- nedokončeno přezbrojení Sovětské armády
- nebyla dobudována pohraniční opevnění
- likvidace důstojníků Sovětské armády Stalinem

První týdny sovětské ofenzívy

V prvních týdnech Velké vlastenecké války měli Němci obrovskou převahu.

Červen 1941

Obsazeno Lotyšsko, Litva, Estonsko, západní část

Běloruska, Ukrajiny a Moldavsko.

30. června 1941

Vytvořen Státní výbor obrany v čele se Stalinem (řídil státní a vojenské orgány).

Po obsazení evropské části Ukrajiny a Běloruska byly průmyslové závody evakuovány do oblasti Uralu, Sibiře a do Povolží.

Bitva o Moskvu

Útok na hlavní město Sovětského svazu dostal krycí název Taifun.

Útok na Moskvu byl zahájen **30. září 1941** a měl být ukázkou tzv. bleskové války. Cílem hitlerovců bylo obklíčit město a sevřít ho do kleští.

Státní výbor obrany pod vedením J.V. Stalina pověřil obranou města vrchního velitele **maršála Žukova**.

Byly vybudovány dvě hlavní linie obrany, u města Vjazma a Možajsk.

Ve dnech **4. - 5. prosince 1941** skončila hrdinná obrana Moskvy porážkou Německa.

A právě u Moskvy nastal velký zvrat ve válce, neboť právě u Moskvy nacisté utrpěli **první porážku** ve své dobovačné válce.

Blokáda Leningradu

září 1941- útok Němců na Leningrad

Když ztroskotal plán nacistů dobýt město útokem, rozhodli se pro blokádu (900 dní).

Město se houževnatě bránilo, jediná spojnice mezi městem a okolním světem byla přes Ladožské jezero, **tzv. cesta života**. Náklady přepravovaly lodě Ladožské

válečné flotily a v zimě nákladní automobily po zamrzlém jezeře.

Piskarevský hřbitov

Zde je pochováno odhadem kolem 700 tisíc obětí.

Bitva u Stalingradu

Cíl Němců:

- zmocnit se Povolží (úrodné oblasti)
- získat naleziště ropy v Kaspickém moři

červenec 1942 - operace Edelweiss

dvě fáze bitvy:

1. fáze: červenec – listopad 1942

Němci zahájili útok na Stalingrad. Německé 6. polní armádě velel generál Friedrich von Paulus.

Němci se zmocnili města.

2. fáze bitvy:

V listopadu se Sovětské armádě podařilo přejít do protiútoků. Tento protiútok dostal název Uran.

12. listopadu 1942 v časných ranních hodinách zahájila sovětská vojska překvapivou ofenzívu.

1. ledna 1943 byl schválen plán Kruh, jehož cílem bylo obklíčení Němců a postupná likvidace.

2. února 1943 byla 6. polní armáda obklíčena v tzv. stalingradském kotli a definitivně zničena.

Řeč čísel

- zajato přes 91 000 nepřátelských vojáků
- přes 2 500 důstojníků a 24 generálů v čele i s Paulusem
- pohřbeno 140 000 padlých hitlerovců
- bitva se rozpoutala na ploše 100 000 km
- na počátku sovětské protiofenzívy se na obou stranách účastnilo více než 2 miliony lidí

Bitva u Kurska

- Vešla do dějin pod názvem **operace Citadela**.
- Známá jako největší tanková bitva 2. světové války. Zahájila ji německá vojska 4. července 1943.
- Jedna z nejvýznamnějších bitev byla svedena u vesničky Prochorovka, výsledek této bitvy je velice sporný, protože obě strany ho uvádějí jako své vítězství.
- Bitva skončila 22. července, když Hitler nařídil (přes protesty Mansteina) další bojové operace ukončit.
- Ztráty Rudé armády byly mnohem větší než na německé straně, ale z pohledu Německa se jednalo o velký neúspěch (Třetí říše nebyla schopna nahradit utrpěné ztráty).

- Historici ji považují spolu s bitvou o Stalingrad za rozhodující bitvu Velké vlastenecké války

Vznik prvního československého armádního sboru

Buzuluk

27. února 1942 v poduralském městečku vzniká první československá vojenská jednotka vedená plukovníkem Ludvíkem Svobodou.

1942

Tato jednotka se rozšiřuje na 1 000 členů a získává název První československý polní prapor.

8. března 1943 – bitva u Sokolova

Polní prapor bojuje po boku Sovětské armády, v bitvě padl velitel Otakar Jaroš (jako první československý občan byl in memoriam, posmrtně, jmenován za statečnost Hrdinou SSSR).

1943

Příchodem dalších dobrovolníků se polní prapor rozrůstá na 1. československou samostatnou polní brigádu.

listopad 1943 – pod vedením plukovníka L. Svobody se podílela na osvobození Kyjeva

1943 – 1944 se zúčastnila bojů o Bílou Cerkev

duben 1944

Vzniká 1. československý armádní sbor, který se po boku Sovětské armády účastní osvobozovacích bojů na území SSSR, Dukelským průsmykem vstupuje na území Československa a podílí se na osvobozování některých území Slovenska, Moravy a Čech.

Českoslovenští vojáci na spojeneckých frontách

Španělsko (interbrigadisté)

Anglie – letci

Atlantský oceán

Afrika, Sýrie